

Cateheze despre însemnătatea teologică a celor 12 Praznice Împărătești

Programul catehetic pentru Postul Adormirii
Maicii Domnului întocmit din binecuvântarea
Înaltpreasfințitului Arhiepiscop și
Mitropolit Andrei

Pr.lect.univ.dr.Liviu Vidican-Manci

Cateheze despre însemnătatea teologică a celor 12 Praznice Împărătești

1. Nașterea Domnului (25 decembrie)
2. Tăierea împrejur a Domnului (1 ianuarie)
3. Botezul Domnului (6 ianuarie)
4. Întâmpinarea Domnului (2 februarie)
5. Bunavestire (25 martie)
6. Schimbarea la Față a Domnului (6 august)
7. Duminica Floriilor (cu o săptămână înainte de paști)
8. Sfintele Paști - Învierea Domnului
9. Înălțarea Domnului (la 40 de zile după Paști)
10. Pogorârea Duhului Sfânt
11. Sfânta Treime (la 50 de zile după Paști)
12. Înălțarea Sfintei Cruci (14 septembrie)

Cuvânt lămuritor

În acest an nu avem un set de cateheze clasice. Materialele care sunt puse la dispoziție preoților din Eparhia Clujului sunt gândite ca structuri argumentative și nu ca narațiuni. Avantajul constă în primul rând în posibilitatea de a adapta fiecare cateheză la nevoile parohiei, preotul putând să folosească toate textele puse la dispoziție sau doar o parte din ele; în al doilea rând e libertatea de a accentua acele idei care i se par preotului a fi importante în contextul pastoral în care își desfășoară misiunea, respectiv doza ridicată de creativitate.

Fiecare cateheză parcurge patru puncte: excurs istoric; învățătura dogmatică; argumentarea biblică și reflectarea teologiei sărbătorii în iconografia ortodoxă.

Să ne fie spre folos duhovnicesc nouă și credincioșilor noștri!

Lect.univ.dr. Liviu Vidican-Manci

1. Despre praznicele împărătești

Cateheză programatică

Cateheza I

În tradiția ortodoxă, atunci când ne referim la sărbătorile dedicate Maicii Domnului și ale Mântuitorului Hristos, vorbim despre praznice sau sărbători împărătești.

În mod normal, se vorbește despre 12 praznice, însă adevărul este că sunt 14: patru dedicate Maicii Domnului și zece Mântuitorului Hristos. În parcursul catehetic din acest an ne vom concentra atenția asupra următoarelor:

1. **Nașterea Domnului (25 decembrie)**
2. **Tăierea împrejur a Domnului (1 ianuarie)**
3. **Botezul Domnului (6 ianuarie)**
4. **Întâmpinarea Domnului (2 februarie)**
5. **Bunavestire (25 martie)**
6. **Schimbarea la Față a Domnului (6 august)**
7. **Duminica Floriilor (cu o săptămână înainte de paști)**
8. **Sfintele Paști - Învierea Domnului**
9. **Înălțarea Domnului (la 40 de zile după Paști)**
10. **Pogorârea Duhului Sfânt (la 50 de zile după Paști)**
11. **Sfânta Treime (A II-a zi de Rusalii)**
12. **Înălțarea Sfintei Cruci (14 septembrie)**

În rândurile ce urmează vom schița ideea principală a sărbătorii și vom adăuga un text reprezentativ din iconografie.

Nașterea Domnului (25 decembrie) marchează întruparea Domnului nostru Iisus Hristos: „Nașterea Ta, Hristoase, Dumnezeu nostru, răsărit-a lumii lumina cunoștinței; că întru dânsa cei ce slujeau stelelor de la Stea s-au învățat să se închine Ție, Soarelui dreptății și să Te cunoască pe Tine, Răsăritul Cel de sus, Doamne, Slavă Ție!”

Tăierea împrejur (1 ianuarie) vorbește lumii despre împlinirea Legii Mozaice de către Mântuitorul Iisus Hristos:

„Cel Ce șezi pe Scaunul cel în chipul focului, întru cele de sus, împreună cu Părintele Cel fără de început și cu Dumnezeiescul Duh, ai binevoit a Te naște pe pământ din Fecioară, Maica Ta, care nu știe de bărbat, Mântuitorule Iisuse. Pentru aceasta ai și fost tăiat împrejur a opta zi ca un Om. Slavă Sfatului Tău Celui Preabun; Slavă rânduiei Tale; Slavă smereniei Tale, Unule Iubitorule de oameni”.

Botezul Domnului (6 ianuarie) marchează primirea botezului lui Ioan de către Hristos, Domnul: „În Iordan Botezându-Te Tu, Doamne, închinarea Treimii s-a arătat. Că Glasul Părintelui a mărturisit Ție, Fiu Iubit pe Tine numindu-Te; și Duhul, în Chip de Porumbel, a adevărit întărirea Cuvântului, Cel Ce Te-ai arătat, Hristoase Dumnezeule și lumea ai luminat, Slavă Ție”.

Întâmpinarea Domnului (2 februarie) punctează momentul înfățișării la Templu de către Maica Domnului: „Bucură-te, Ceea ce ești Plină de har, Născătoare de Dumnezeu Fecioară; că din tine a Răsărit Soarele dreptății, Hristos Dumnezeul nostru, luminând pe cei dintru întuneric. Veselește-te și tu, bătrânule drepte, cel ce ai primit în brațe pe Izbăvitorul sufletelor noastre, Cel Ce ne-a dăruit nouă și Învierea”.

Buna Vestire (25 martie) e sărbătoarea care ne aduce aminte că înainte de a se întrupa Dumnezeu a cerut acordul Maicii Domnului, iar acceptul acesteia a marcat vestea cea bună a mântuirii neamului omenesc: „Astăzi este începutul mântuirii noastre și arătarea Tainei celei din veac. Fiul lui Dumnezeu, Fiu Fecioarei Se face și Gavriil Harul Îl binevestește. Pentru aceasta și noi, împreună cu Dânsul, Născătoarei de Dumnezeu să-i strigăm: Bucură-te, cea Plină de har, Domnul este cu tine!

Floriile ne vorbesc despre tragicul episod al intrării în Ierusalim și al începutului Pătimirilor Domnului: Intrarea Domnului în Ierusalim (o săptămână înainte de Paști): „Învierea cea de obște mai înainte de Patima Ta încredințându-o, pe Lazăr din morți l-ai sculat, Hristoase Dumnezeule. Pentru aceasta și noi, ca pruncii, semnele biruinței purtând, Ție Biruitorului

morții strigăm: Osana Celui dintru înălțime, bine ești cuvântat, Cel ce vine întru numele Domnului.”

Înălțarea Domnului marchează momentul înălțării la ceruri a Domnului Hristos înaintea ucenicilor Săi: Înălțatu-Te-ai întru slavă, Hristoase, Dumnezeu nostru, bucurie făcând Ucenicilor, cu făgăduința Sfântului Duh, încredințându-se ei, prin binecuvântare, că Tu ești Fiul lui Dumnezeu, Izbăvitorul lumii.

Învierea Domnului este praznicul cel mai important al Ortodoxiei pentru că Domnul a înviat El fiind garanția învierii noastre: „Hristos a înviat din morți, cu moartea pe moarte călcând și celor din morminte viață dăruindu-le!”

Rusalii, ne amintesc de continuarea lucrării mântuitoare prin Pogorârea Duhului Sfânt asupra apostolilor și ucenicilor: „Binecuvântat ești, Hristoase, Dumnezeu nostru, Cela ce preaînțelepți pe pescari ai arătat, trimițându-le lor Duhul Sfânt și printr-înșii lumea ai vânat, Iubitorule de oameni, mărire ție”.

Sfânta Treime ne amintește că Ortodoxia mărturisește credința în Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, Treimea cea de o Ființă și nedespărțită: „Împărate al veacurilor și Doamne cel mai înainte de veci, Făcătorule a toată făptura cea văzută și cea nevăzută, Dumnezeule cel slăvit în Sfânta Treime, Căruia se închină tot genunchiul; al celor cerești, al celor pământești și al celor dedesubt. Pentru aceasta și noi, ca cei ce suntem luminați cu Sfânta Taină a Botezului întru numele Tău cel întreit sfânt deși nevrednici fiind, îndrăznim a-Ți aduce această cântare de laudă; iar Tu ca Făcătorul, Purtătorul de grijă și Judecătorul nostru, ia aminte spre glasul rugăciunii robilor Tăi, și nu depărta mila Ta de la noi, pentru ca din adâncul sufletului pururea să strigăm Ție: Sfânt, Sfânt, Sfânt ești Doamne Dumnezeu nostru, miluiește-ne pe noi, zidirea Ta cea căzută, pentru numele Tău cel Sfânt (Condacul Acatistului)”.

Schimbarea la Față (6 august) ne amintește de momentul petrecut pe Tabor: „Schimbatu-Te-ai la Față în munte, Hristoase Dumnezeule, arătând ucenicilor Tăi Slava Ta, pe cât li se putea. Strălucească și nouă, păcătoșilor, lumina Ta cea pururea fiitoare, pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu, Dătătorule de lumină, slavă Ție”.

Înălțarea Sfintei Cruci (14 septembrie) sau Paștile de toamnă ne amintește de două momente foarte importante din istoria Sfintei Cruci dar și de rolul deosebit de important pe care aceasta l-a jucat în istoria mântuirii neamului omenesc: „Mântuiește, Doamne, poporul Tău și binecuvintează moștenirea Ta; biruință binecredincioșilor creștini asupra celui protivnic dăruiește și cu Crucea Ta păzește pe poporul Tău.

Alături de acestea, praznice sunt socotite și Nașterea Maicii Domnului (8 septembrie) și Adormirea Maicii Domnului (14 august), dar nu le vom analiza în acest program catehetic, mai ales că le-am avut în atenție cu o altă ocazie.

Într-o lume în care totul se mercantilizează, se diluează, se devalorizează, a ține sărbătorile și a ști ce prăznuim e o clară dovadă de luciditatea intelectuală și duhovnicească.

2. Nașterea Domnului (25 decembrie)

Cateheza a II-a

Excurs istoric:

Nașterea Domnului (25 decembrie), *nativitas, Natalitia Christi, Natalis Dominis Corporalis*, marchează întruparea Domnului nostru Iisus Hristos.

Este una dintre cele mai vechi sărbători ale creștinătății, cea mai veche cu dată fixă și prima în ordinea cronologică a biografiei pământești a Mântuitorului¹. În primele veacuri au fost înregistrate diferențe între datele de celebrare în Apus și Răsărit, astfel în Răsărit, unde ne aflăm și noi, până spre anul 350 era o sărbătoare unită cu Boboteaza, în timp ce în Apus, a fost dintotdeauna data de 25 decembrie. În fapt, dacă cineva ar căuta să dea dreptate unuia din cele două puncte cardinale, nu ar avea de ce, pentru că, după cum ne spune pr. Ene Braniște, cel mai important liturgist român: „atât în Orient, cât și în Occident, Nașterea Domnului a fost serbată de la început la aceeași dată, în legătură cu aceea a solstițiului de iarnă, numai că orientașii au fixat-o, după vechiul calcul egiptean, la 6 ianuarie, pe când Apusul, în frunte cu Roma, a recalculat-o, fixând-o în funcție de data exactă la care cădea atunci solstițiul, adică la 25 decembrie².

Pentru creștinii din antichitate era foarte important să se sărbătorească Nașterea în apropierea solstițiului de iarnă, 22 decembrie, și pentru faptul că lumea păgână valoriza pe zeul Mithra, zeul Soarelui. Hristos, numit Soarele dreptății, înlocuia pe zeul nedreptății și al războiului.

„Nu mai puțin se poate să fi contribuit la fixarea zilei de 25 decembrie ca dată a Nașterii Domnului și o considerație simbolică, legată de cursul anului solar. Deoarece Sf. Ioan Botezătorul a spus: „acela (adică Iisus) trebuie să crească, iar

---

¹ ENE BRANIȘTE, *Liturgica generală cu noțiuni de artă bisericească, arhitectură și pictură creștină*, vol. 1, a III-a revizuită și completată de Pr. Nicolae D. Necula, Basilica, București, 2015, p. 218.

² ENE BRANIȘTE, *Liturgica generală cu noțiuni de artă bisericească, arhitectură și pictură creștină*, vol. 1, p. 240.

eu să mă micșorez” (Ioan 3,30), s-a așezat sărbătoarea Nașterii lui la 24 iunie (momentul solstițiului de vară, când zilele încep să descrească), iar Nașterea Mântuitorului la 25 decembrie, adică după solstițiul de iarnă, când zilele încep să se mărească”.³

Ajunul era destinat, așa cum îi spune numele, postului și rugăciunii, respectiv botezării celor care până atunci au îndeplinit funcția de catehumeni, de persoane care doreau să urmeze calea lui Hristos.

Din învățătura dogmatică a praznicului⁴:

- Pentru restabilirea comuniunii cu Dumnezeu, Hristos trebuia să se întrupeze;
- Hristos este Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat;
- Întruparea lui Dumnezeu este dintr-o femeie și este reală însă fără sămânță bărbătească, ci prin umbrirea Duhului Sfânt;
- Prin întrupare, Domnul se face ca omul, mai puțin la nivelul păcatului.

Suportul nou-testamentar al praznicului:

Matei 2, 1-12: Atunci când S-a născut Iisus în Betleemul Iudeei, în zilele regelui Irod, iată magii de la Răsărit au venit în Ierusalim, întrebând: Unde este împăratul Iudeilor, Cel ce S-a născut? Căci am văzut la Răsărit steaua Lui și am venit să ne închinăm Lui. Însă regele Irod, auzind, s-a tulburat, și tot Ierusalimul împreună cu el. Și, adunând pe toți arhierii și cărturarii poporului, căuta să afle de la ei unde era să Se nască Hristos. Iar ei i-au zis: În Betleemul Iudeei, că așa este scris de prorocul: «Și tu, Betleeme, pământul lui Iuda, nu ești nicidecum cel mai mic între căpeteniile lui Iuda, căci din tine va ieși Conducătorul, Care va paște pe poporul Meu Israel». Atunci Irod, chemând în ascuns pe magi, a aflat de la ei lămurit în ce vreme s-a arătat steaua. Și, trimițându-i la Betleem, le-

---

³ ENE BRANIȘTE, *Liturgica generală cu noțiuni de artă bisericească, arhitectură și pictură creștină*, vol. 1, p. 243.

⁴ DUMITRU STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. II, EIBMBOR, București, 2003.

a zis: Mergeți și cercetați cu de-amănuntul despre Prunc și, dacă Îl veți afla, vestiți-mi și mie, ca, venind și eu, să mă închin Lui. Iar ei, ascultând pe rege, au plecat și iată, steaua pe care o văzuseră în răsărit mergea înaintea lor, până ce a venit și a stat deasupra, unde era Pruncul. Și, văzând ei steaua, s-au bucurat cu bucurie foarte mare. Și intrând în casă, au văzut pe Prunc împreună cu Maria, Mama Sa, și căzând la pământ, s-au închinat Lui; apoi, deschizând vistierile lor, I-au adus Lui daruri: aur, tămâie și smirnă. Dar, luând înștiințare în vis să nu se mai întoarcă la Irod, pe altă cale s-au dus în țara lor”.

Galateni 4, 4-7: „Fraților, când a venit plinirea vremii, Dumnezeu a trimis pe Fiul Său, născut din femeie, născut sub Lege, ca pe cei de sub Lege să-i răscumpere, ca să dobândim înfierea. Și, pentru că sunteți fii, a trimis Dumnezeu pe Duhul Fiului Său în inimile noastre, care strigă: Avva, Părinte! Astfel, dar, nu mai ești rob, ci fiu; iar de ești fiu, ești și moștenitor al lui Dumnezeu, prin Iisus Hristos”.

Reflectarea teologiei praznicului în iconografie:

Tropar: „Nașterea Ta, Hristoase, Dumnezeul nostru, răsărit-a lumii lumina cunoștinței; că întru dânsa cei ce slujeau stelelor de la Stea s-au învățat să se închine Ție, Soarelui dreptății și să Te cunoască pe Tine, Răsăritul Cel de sus, Doamne, Slavă Ție!”

Condac: Fecioara astăzi, pe Cel mai presus de ființă naște și pământul peștera Celui Neapropiat aduce. Îngerii cu păstorii slavoslovesc și magii cu Steaua călătoresc. Că pentru noi s-a născut Prunc Tânăr, Dumnezeu, Cel mai înainte de veci.

3. Tăierea Împrejur (1 ianuarie)

Cateheza a III-a

Excurs istoric:

Tăierea Împrejur (1 ianuarie), *Circumcisio Domini* vorbește lumii despre împlinirea Legii Mozaice de către Mântuitorul Iisus Hristos, despre legământul făcut de Dumnezeu cu Avram simbolizat de tăierea împrejur ce se făcea în ziua a 8-a după naștere (Facerea 17, 12; Leviticul 12,3). În această zi era pus numele copilului. Evenimentul este al doilea în cronologia vieții Domnului. În Ortodoxie acest moment este marcat de rugăciunea din a 8-a zi pe care o citim noului născut⁵.

Sărbătoarea, după cum rezultă din predicile sfinților părinți, se generalizează abia după anul 400. Din informațiile oferite de pr. Ene Braniște creștinii posteau în această zi pentru a se deosebi de păgânii care îl cinsteau pe zeul Ianus, zeu al păcii și războiului, dar și începutul anului nou. În fapt aceste zile erau dedicate mai multor zeități păgâne prin ospete și comportamente imorale, realitatea ce i-a motivat pe oamenii Bisericii lui Hristos să țină predici împotriva lor⁶.

Din învățătura dogmatică a praznicului⁷:

- Hristos, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat este și om deplin;
- Hristos a venit să îplinească legea nu să o strice.

Suportul nou-testamentar al praznicului:

Luca 2, 20-21 ; 40-52 : În vremea aceea păstorii s-au întors, slăvind și laudând pe Dumnezeu pentru toate câte auziseră și văzuseră, după cum li se vestise. Și, când s-au împlinit opt zile, ca să-L taie împrejur, I-au pus numele Iisus, cum a fost numit de înger mai înainte de a Se zămisli în pânțece. Iar Pruncul creștea și Se întărea cu duhul, umplându-Se de

---

⁵ *Molitfelnic*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2013, p. 16.

⁶ ENE BRANIȘTE, *Liturgica generală cu noțiuni de artă bisericească, arhitectură și pictură creștină*, vol. 1, p. 245.

⁷ DUMITRU STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică...*, vol. II.

înțelepciune, și harul lui Dumnezeu era asupra Lui. Și părinții Lui în fiecare an se duceau de sărbătoarea Paștilor la Ierusalim. Iar când a fost El de doisprezece ani, s-au suit la Ierusalim, după obiceiul sărbătorii. Și sfârșindu-se zilele, pe când se întorceau ei, Copilul Iisus a rămas în Ierusalim și părinții Lui nu știau. Și, socotind că este în ceata călătorilor, pe drum, au venit cale de o zi, căutându-L printre rude și printre cunoscuți. Însă, negăsindu-L, s-au întors la Ierusalim căutându-L. Iar după trei zile L-au aflat în templu, șezând în mijlocul învățătorilor, ascultându-i și întrebându-i. Și toți care îl auzeau se minunau de priceperea și de răspunsurile Lui. Deci, văzându-L, rămaseră uimiți, iar Mama Lui a zis către El: Fiule, de ce ne-ai făcut nouă așa? Iată, tatăl Tău și eu Te-am căutat îngrijorați. Atunci El a zis către ei: De ce era să Mă căutați? Oare nu știați că în cele ale Tatălui Meu trebuie să fiu? Dar ei n-au înțeles cuvântul pe care l-a spus lor. Și a coborât cu ei și a venit în Nazaret și le era supus. Iar Mama Sa păstra în inima ei toate aceste cuvinte. Și Iisus sporea cu înțelepciunea și cu vârsta și cu harul înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor”.

Coloseni 2, 8-12: „Fraților, luați aminte să nu vă fure mințile cineva cu filozofia și cu deșarta înșelăciune din predania omenească, după înțelesurile cele slabe ale lumii și nu după Hristos. Căci întru El locuiește, trupește, toată plinătatea dumnezeirii și sunteți deplini întru El, Care este cap a toată domnia și stăpânirea. În El ați și fost tăiați împrejur, cu tăiere împrejur nefăcută de mână, prin dezbrăcarea de trupul cărnii, întru tăierea împrejur a lui Hristos. Îngropați fiind împreună cu El prin botez, cu El ați și înviat prin credința în lucrarea lui Dumnezeu, Cel ce L-a înviat pe El din morți”.

Reflectarea teologiei sărbătorii în imnografie:

Tropar: „Cel Ce șezi pe Scaunul cel în chipul focului, întru cele de sus, împreună cu Părintele Cel fără de început și cu Dumnezeiescul Duh, ai binevoit a Te naște pe pământ din

Fecioară, Maica Ta, care nu știe de bărbat, Mântuitorule Iisuse. Pentru aceasta ai și fost tăiat împrejur a opta zi ca un Om. Slavă Sfatului Tău Celui Preabun; Slavă rânduiei Tale; Slavă smereniei Tale, Unule Iubitorule de oameni”.

Condac : Domnul tuturor rabdă tăiere împrejur și taie ca un Bun greșelile celor muritori. Dă lumii, astăzi, mântuire, iar ierarhul Ziditorului, purtătorul de lumină și Dumnezeiescul preot al lui Hristos, Sfântul Vasile, se bucură întru cei de sus.

4. Botezul Domnului (6 ianuarie)

Cateheza a IV-a

Excurs istoric:

Botezul Domnului (6 ianuarie) marchează primirea botezului lui Ioan de către Hristos, Domnul. Sărbătoarea se mai numește și epifanie sau teofanie întrucât acum Dumnezeu Tatăl și Ioan Botezătorul îl arată lumii ca Mesia, ca Fiul al lui Dumnezeu. Este o sărbătoare foarte veche, datează din prima parte a secolului al III-lea, despre ea vorbind părinți ai Bisericii Sf. Griorie Taumaturgul sau Clement Alexandrinul. Este pomenită în Constituțiile apostolice și Testamentum Domini. Era foarte iubită și pentru faptul că mulți catehumeni se pregăteau de botez, în ajun posteau și se rugau iar în ziua Bobotezei primeau botezul amintindu-și de evenimentul de la Iordan. În Apus, în această zi se sărbătoresc și cei trei magi (Festum trium Magnum)⁸.

Învățătura dogmatică a praznicului⁹:

- Momentul Botezului coincide cu arătarea Sfintei Treimi și mărturia Tatălui despre Fiul ca Fiul al lui Dumnezeu;
- Hristos se botează pentru a împlini toată legea și proorociei;
- Botezul lui Ioan este diferit de Botezul creștin prin aceea că e doar un ritual de curățire în timp ce Botezul creștin este cu „Duh Sfânt și cu foc” este transformator;
- Botezul lui Ioan anticipează botezul creștin și este o prefigurare a acestuia din urmă.

Suportul nou-testamentar al praznicului:

Matei 3, 13-17 : În vremea aceea a venit Iisus din Galileea la Iordan, către Ioan, ca să fie botezat de el. Ioan însă îl oprea, zicând: Eu am trebuia să fiu botezat de Tine, și Tu vii la mine? Și răspunzând, Iisus a zis către el: Lasă acum, că așa

---

⁸ ENE BRANIȘTE, *Liturgica generală cu noțiuni de artă bisericească, arhitectură și pictură creștină*, vol. 1, pp. 246–247.

⁹ DUMITRU STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică...*, vol. II.

se cuvine nouă să împlinim toată dreptatea. Atunci L-a lăsat. Iar după ce S-a botezat Iisus, în clipa când ieșea din apă, îndată cerurile s-au deschis și Ioan a văzut Duhul lui Dumnezeu pogorându-Se ca un porumbel și venind peste El. Și iată, un glas din ceruri care a zis: Acesta este Fiul Meu cel iubit întru Care am binevoit.

Tit 2, 11-14; 3, 4-7: Fiule Tit, harul mântuitor al lui Dumnezeu s-a arătat tuturor oamenilor, învățându-ne pe noi să lepădăm fărădelegea și poftele lumești și, în veacul de acum, să trăim cu înțelepciune, cu dreptate și cu bună credință; și să așteptăm fericita nădejde și arătarea slavei marelui Dumnezeu și Mântuitorului nostru Hristos Iisus, Care S-a dat pe Sine pentru noi, ca să ne izbăvească de toată fărădelegea și să-și curățească Lui popor ales, râvnitor de fapte bune. Iar când bunătatea și iubirea de oameni a Mântuitorului nostru Dumnezeu s-au arătat, El ne-a mântuit, nu din faptele cele întru dreptate, săvârșite de noi, ci după a Lui îndurare, prin baia nașterii celei de a doua și prin înnoirea Duhului Sfânt, pe Care L-a vărsat peste noi, din belșug, prin Iisus Hristos, Mântuitorul nostru, ca îndreptându-ne prin harul Lui, să ne facem după nădejde, moștenitorii vieții celei veșnice.

Reflectarea teologiei sărbătorii în imnografie:

Tropar: „În Iordan Botezându-Te Tu, Doamne, închinarea Treimii s-a arătat. Că Glasul Părintelui a mărturisit Ție, Fiu Iubit pe Tine numindu-Te; și Duhul, în Chip de Porumbel, a adevărit întărirea Cuvântului, Cel Ce Te-ai arătat, Hristoase Dumnezeule și lumea ai luminat, Slavă Ție”.

Condac: Arătat-Te-ai astăzi lumii și Lumina Ta, Doamne, s-a însemnat peste noi, care cu cunoștință Te lăudăm. Venit-ai și Te-ai arătat, Lumina Cea Neapropiată.

5. **Întâmpinarea Domnului** (2 februarie)

Cateheza a V-a

Excurs istoric:

Întâmpinarea Domnului (2 februarie) marchează ducerea Pruncului la Templul ierusalimitean la împlinirea celor 40 de zile de la Naștere. Momentul este păstrat cu sfințenie și în Ortodoxie unde la 40 de zile părinții și nașii duc noul născut la biserică unde este îmbisericit, iar mama este reintegrată în comunitatea euharistică.

Această sărbătoare o au întâlnim și în catolicism dar acolo accentul este pus pe Fecioara Maria și curăția ei (Festum purificationis Beatae Mariae Virginis) fiind considerată sărbătoare a Maicii Domnului nu a Fiului ca în Ortodoxie. Primele mențiuni sunt din secolul al IV-lea, 382-382 din Jurnalul Egeriei. Sfântul Chiril (+386) are un panegiric, o predică solemnă la această sărbătoare, fapt care atestă vechimea ei¹⁰.

La Roma a fost introdusă de papa Gelasiu în anul 494 pentru a se suprapune pe sărbătoarea păgână numită Lupercalii în cinstea zeului Pan ucigătorul lupilor și ocrotitorul turmelor de oi. Această sărbătoare se mai numește în Apus și Sărbătoarea luminilor (Festum candelabrum sive luminum).

Din învățătura dogmatică a praznicului¹¹:

- Maria este Maica lui Dumnezeu, este Teotokos;
- Hristos, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat este și om deplin;
- Hristos a venit să îplinească legea nu să o strice.

Suportul nou-testamentar al praznicului:

Luca 2, 22-40: „În vremea aceea au adus părinții pe Iisus Pruncul în Ierusalim ca să-L pună înaintea Domnului, precum este

---

¹⁰ ENE BRANIȘTE, *Liturgica generală cu noțiuni de artă bisericească, arhitectură și pictură creștină*, vol. 1, p. 253.

¹¹ DUMITRU STĂNILAOE, *Teologia Dogmatică...*, vol. II.

scris în Legea Domnului, că «orice întâi-născut de parte bărbătească să fie închinat Domnului», și ca să dea jertfă, precum s-a zis în Legea Domnului, «o pereche de turturele sau doi pui de porumbel». Și, iată, era un om în Ierusalim, cu numele Simeon; și omul acela era drept și temător de Dumnezeu, așteptând mângâierea lui Israel, iar Duhul Sfânt era asupra sa. Lui i se vestise de către Duhul Sfânt că nu va vedea moartea până ce nu va vedea pe Hristosul Domnului. Și, din îndemnul Duhului a venit la templu; iar când părinții au adus înăuntru pe Pruncul Iisus, ca să facă pentru El după obiceiul Legii, Simeon L-a primit în brațele sale și a binecuvântat pe Dumnezeu și a zis: Acum liberează pe robul Tău, Stăpâne, după cuvântul Tău, în pace, că au văzut ochii mei mântuirea Ta, pe care ai gătit-o înaintea feței tuturor popoarelor, lumină spre descoperirea neamurilor și slavă poporului Tău Israel. Iar Iosif și Mama Pruncului se mirau de ceea ce se vorbea despre Prunc. Și i-a binecuvântat Simeon și a zis către Maria, Mama Lui: Iată, Acesta este pus spre căderea și spre ridicarea multora din Israel și ca un semn care va stârni împotriviri, iar prin sufletul tău va trece sabie, ca să se descopere gândurile din multe inimi. Și era și Ana prorocița, fiica lui Fanuel, din seminția lui Așer, ajunsă la adânci bătrâneți și care trăise cu bărbatul ei șapte ani de la fecioria sa; ea era văduvă, în vârstă de optzeci și patru de ani, și nu se depărta de templu, slujind noaptea și ziua, în post și în rugăciuni. Și venind și ea în acel ceas, lăuda pe Dumnezeu și vorbea despre Prunc tuturor celor care așteptau mântuirea în Ierusalim. După ce au săvârșit toate, s-au întors în Galileea, în cetatea lor Nazaret. Iar Copilul creștea și Se întărea cu duhul, umplându-Se de înțelepciune, și harul lui Dumnezeu era asupra Lui”.

Evrei 7, 7-17: „Fraților, fără de nicio îndoială, cel mai mic se binecuvântează de cel mai mare. Și aici iau zeciuală niște oameni muritori, pe când dincolo, unul care e dovedit că este viu. Și, ca să spun așa, prin Avraam, a dat zeciuală și

Levi, cel ce lua zeciuială, fiindcă el era încă în coapsele lui Avraam, când l-a întâmpinat Melchisedec. Dacă, deci, desăvârșirea ar fi fost prin preoția Leviților (*fiincă Legea s-a dat poporului pe temeiul preoției lor*), ce nevoie mai era să se ridice un alt preot, după rânduiala lui Melchisedec, și să nu se zică după rânduiala lui Aaron? Iar dacă preoția s-a schimbat, urmează numaidecât și schimbarea Legii. Pentru că Acela, despre Care se spun acestea, Își ia obârșia dintr-o altă seminție, de unde nimeni n-a slujit altarului, știut fiind că Domnul nostru a răsărit din Iuda, iar despre seminția aceasta, cu privire la preoți, Moise n-a vorbit nimic. Apoi, este lucru și mai lămurit că, dacă se ridică un alt preot după asemănarea lui Melchisedec, El s-a făcut nu după legea unei porunci trupești, ci cu puterea unei vieți nemuritoare, fiindcă se mărturisește despre El: «Tu ești Preot în veac, după rânduiala lui Melchisedec»."

Reflectarea teologiei sărbătorii în imnografie:

Tropar: „Bucură-te, Ceea ce ești Plină de har, Născătoare de Dumnezeu Fecioară; că din tine a Răsărit Soarele dreptății, Hristos Dumnezeul nostru, luminând pe cei dintru întuneric. Veselește-te și tu, bătrânule drept, cel ce ai primit în brațe pe Izbăvitorul sufletelor noastre, Cel Ce ne-a dăruit nouă și Învierea”.

Condac : Cel Ce cu nașterea Ta ai sfințit pânțele Fecioarei și mâinile Dreptului Simeon care Te-au întâmpinat acum le-ai binecuvântat și precum se cuvenea ne-ai mântuit pe noi, Hristoase Dumnezeule, împacă lumea ce se găsește în războaie și întărește Biserica pe care o ai iubit, Unule Iubitorule de oameni.

6. Buna Vestire (25 martie)

Cateheza a VI-a

Excurs istoric:

Buna Vestire (25 martie) este cea mai veche sărbătoarea din suita cinstirii Maicii Domnului. Este o sărbătoarea în care este cinstită Maica și Fiul deopotrivă. În secolul al IV-lea s-a ridicat o biserică pe locul unde tradiția afirma că Maica Domnului a primit cuvintele Îngerului. Până în secolul al XI-lea, cel puțin în Apus, nu s-a ajuns la sărbătorirea uniformă în data de 25 martie, unii o sărbătoreau pe 18 decembrie, alții pe 5 ianuarie, în ajun de Bobotează. Răsăritul a căzut de acord asupra datei de 25 martie din momentul în care au sărbătorit ziua de 25 decembrie drept ziua de Naștere a Domnului, începând cu secolul al V-lea. La armeni această zi, întrucât nașterea e sărbătorită pe date de 6 ianuarie, este 7 aprilie¹².

Învățătura dogmatică a praznicului¹³:

- Fecioara Maria primește în pânțece pe Fiul prin lucrarea Duhului Sfânt;
- „Fie mie după cuvântul Tău!” este momentul de supremă smerenie și conlucrarea a omului cu Dumnezeu;
- Cel ce se va naște din Fecioara Maria este Fiul lui Dumnezeu și Fiul Omului.

Suportul nou-testamentar al praznicului:

Luca 1, 24-38: În zilele acelea Elisabeta, soția lui Zaharia, a zămislit și s-a tăinuit pe sine cinci luni, zicând: Astfel mi-a făcut mie Domnul în zilele în care a socotit să ridice dintre oameni ocară mea. Iar în a șasea lună a fost trimis îngerul Gavriil de la Dumnezeu, într-o cetate din Galileea, al cărei nume era Nazaret, către o fecioară logodită cu un bărbat care se chema Iosif, din casa lui David; iar numele Fecioarei

---

¹² ENE BRANIȘTE, *Liturgica generală cu noțiuni de artă bisericească, arhitectură și pictură creștină*, vol. 1, p. 290.

¹³ DUMITRU STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică...*, vol. II.

era Maria. Și, intrând Îngerul la ea, a zis: Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei! Iar ea, văzându-l, s-a tulburat de cuvântul lui și cugeta în sine: Ce fel de închinăciune poate să fie aceasta? Și Îngerul i-a zis: Nu te teme, Marie, căci ai aflat har la Dumnezeu. Și, iată, vei lua în pânțece și vei naște Fiu și vei chema numele Lui, Iisus. Acesta va fi mare și Fiul Celui Preaînalt Se va chema și Domnul Dumnezeu Îi va da Lui tronul lui David, părintele Său. Și va împărăți peste casa lui Iacov în veci și Împărăția Lui nu va avea sfârșit. Și a zis Maria către Înger: Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat? Și, răspunzând, Îngerul i-a zis: Duhul Sfânt Se va pogori peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul care Se va naște din tine, Fiul lui Dumnezeu Se va chema. Iată, Elisabeta, rudenia ta, a zămislit și ea fiu la bătrânețea ei, și aceasta este a șasea lună pentru ea, care se numea stearpă. Că la Dumnezeu nimic nu este cu neputință. Și a zis Maria: Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău! Și Îngerul a plecat de la ea.

Evrei 2, 11-18: „Fraților, Cel ce sfințește și cei ce se sfințesc dintr-Unul sunt toți; de aceea, nu se rușinează să-i numească pe ei frați, zicând: «Spune-voi fraților mei numele Tău. În mijlocul Bisericii Te voi lăuda». Și iarăși: «Eu voi fi încrezător în El»; și iarăși: «Iată Eu și pruncii pe care Mi i-a dat Dumnezeu». Deci, de vreme ce pruncii s-au făcut părtași sângelui și trupului, în același fel și El S-a împărtășit de acestea, ca să surpe prin moartea Sa pe cel ce are stăpânirea morții, adică pe diavolul, și să izbăvească pe acei pe care frica morții îi ținea în robie toată viața. Pentru că, într-adevăr, nu a luat firea îngerilor, ci sămânța lui Avraam a luat. Drept aceea, dator era întru toate să Se asemene fraților, ca să fie milostiv și credincios arhieru în cele către Dumnezeu, pentru curățirea păcatelor poporului. Că, prin ceea ce a

pătimit, fiind El însuși ispitit, poate și celor ce se ispitesc să le ajute”.

Reflectarea teologiei praznicului în iconografie:

Tropar: „Astăzi este începutul mântuirii noastre și arătarea Tainei celei din veac. Fiul lui Dumnezeu, Fiu Fecioarei Se face și Gavriil Harul Îl binevestește. Pentru aceasta și noi, împreună cu Dânsul, Născătoarei de Dumnezeu să-i strigăm: Bucură-te, cea Plină de har, Domnul este cu tine!”

Condac : „Pe Cel de o Ființă cu Tatăl și cu Dumnezeiescul Duh, pe Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu, L-ai zămislit, Curată, cu venirea Preasfântului Duh, spre înnoirea neamului omenesc, Ceea ce ești fără prihană, când Arhanghelul ți-a strigat ție glasul cel de veselie lumii: Bucură-te, Mireasă Nenuntită!”

7. Floriile sau Intrarea Domnului în Ierusalim

Cateheza a VII-a

Excurs istoric:

Floriile - Intrarea Domnului în Ierusalim (o săptămână înainte de Paști) este primul praznic din șirul sărbătorilor cu dată mobilă sau schimbătoare. Ne amintește, așa cum îi spune și numele, de intrarea Domnului în Ierusalim, înainte de Pătimirea Sa (Matei 21, 1-10; Ioan 12, 12-18).

Mențiuni despre această sărbătoare avem încă din secolul al IV-lea atât din predicile unor sfinți ca Ioan Gură de Aur, Ambrozie al Milanului și Chiril al Alexandriei cât și din jurnalul de călătorie al pelerinei Egeria. Și această sărbătoare are o puternică legătură cu dorința de a se boteza a catehumenilor veniți din rândul păgânilor. Acum se înfățișau la episcop pentru a cere să fie admiși la botez iar el le dădea ascultare să învețe Simbolul de credință. Mai era numită și

duminica grațierilor pentru că Împărații obișnuiau să-și arate milostivirea față de unii condamnați. În amintirea celor care l-au întâmpinat pe Domnul Hristos cu ramuri de finic, se obișnuiește în popor, după o tradiție la fel de veche ca sărbătoarea, să se aducă ramuri de salcie pe care apoi credincioșii să le ducă acasă¹⁴.

Din învățătura dogmatică a praznicului¹⁵:

- Proorocia lui Zaharia, 9,9 se împlinește, Hristos intră demn și smerit în Ierusalim;
- Hristos intră ca un rege, dar nu ca un rege pământesc, ci ca Împăratul ceresc;
- Hristos, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, S-a dus la jertfă de bună voie pentru a salva omenirea de păcat;
- Pe Cruce este întemeiată în chip nevăzut Biserica lui Hristos.

Suportul nou-testamentar al praznicului:

Ioan 12, 1-18 : „Înainte de Paști cu șase zile, Iisus a venit în Betania, unde era Lazăr, pe care îl înviase din morți. Și I-au făcut acolo cină și Marta slujea. Iar Lazăr era unul dintre cei ce ședeau cu El la masă. Deci Maria, luând o litră cu mir de nard curat, de mare preț, a uns picioarele lui Iisus și le-a șters cu părul capului ei, iar casa s-a umplut de mireasma mirului. Dar Iuda Iscarioteanul, unul dintre ucenicii Lui, care avea să-L vândă, a zis: Pentru ce nu s-a vândut mirul acesta cu trei sute de dinari și să-i fi dat săracilor? Însă el a zis aceasta nu pentru că îi era grijă de săraci, ci pentru că era fur și, având punga, lua din ce se punea în ea. A zis, deci, Iisus: Las-o, că pentru ziua îngropării Mele l-a păstrat. Că pe săraci totdeauna îi aveți cu voi, dar pe Mine nu Mă aveți totdeauna. Deci mulțime mare de iudei au aflat că este acolo și au venit nu numai pentru Iisus, ci să vadă și pe Lazăr, pe care-

---

¹⁴ ENE BRANIȘTE, *Liturgica generală cu noțiuni de artă bisericească, arhitectură și pictură creștină*, vol. 1, pp. 259–260.

¹⁵ DUMITRU STĂNILAOE, *Teologia Dogmatică...*, vol. II.

l înviase din morți. Și s-au sfătuit arhieriei ca și pe Lazăr să-l omoare, căci, din pricina lui, mulți dintre iudei mergeau și credeau în Iisus. A doua zi, mulțimea cea mare, care se adunase la sărbătoare, auzind că Iisus vine în Ierusalim, a luat ramuri de finic și a ieșit întru întâmpinarea Lui și striga: Osana! Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului, Împăratul lui Israel! Și Iisus, găsind un asin tânăr, a șezut pe el, precum este scris: «Nu te teme, fiica Sionului! Iată, Împăratul tău vine șezând pe mânzul asinei». Acestea nu le-au înțeles ucenicii Lui la început, dar, când S-a preaslăvit Iisus, atunci și-au adus aminte că acestea erau scrise despre El și că acestea I le-au făcut Lui. Așadar, dădea mărturie mulțimea care era cu El când l-a strigat pe Lazăr din mormânt și l-a înviat din morți. De aceea L-a și întâmpinat mulțimea, pentru că auzise că El a făcut minunea aceasta”.

Filipeni 4, 4-9: „Bucurați-vă pururea întru Domnul. Și iarăși zic: Bucurați-vă! Îngăduința voastră să se facă știută tuturor oamenilor. Domnul este aproape. Nu vă împovărați cu nicio grijă, ci, întru toate, prin închinăciune și prin rugă cu mulțumire, cererile voastre să fie arătate lui Dumnezeu. Și pacea lui Dumnezeu, care covârșește toată mintea, să păzească inimile voastre și cugetele voastre, întru Hristos Iisus. Mai departe, fraților, câte sunt adevărate, câte sunt de cinste, câte sunt drepte, câte sunt curate, câte sunt vrednice de iubit, câte sunt cu nume bun, orice virtute și orice laudă, la acestea să vă fie gândul. Cele ce ați învățat și ați primit și ați auzit și ați văzut la mine, acestea să le faceți, și Dumnezeul păcii va fi cu voi”.

Reflectarea teologiei praznicului în iconografie:

Tropar: „Învierea cea de obște mai înainte de Patima Ta încredințând-o, pe Lazăr din morți l-ai sculat, Hristoase Dumnezeule. Pentru aceasta și noi, ca pruncii, semnele biruinței purtând, Ție Biruitorului morții strigăm: Osana Celui dintru

înălțime, bine ești cuvântat, Cel ce vine întru numele
Domnului.”

8. Învierea Domnului

Cateheza a VIII-a

Excurs istoric:

Cea mai importantă sărbătoare a creștinătății este Învierea Domnului sau Paștile. Toate praznicele cu dată schimbătoare depind de aceasta. Că e importantă, cea mai importantă, o dovedesc cele 3 zile dedicate sărbătorii. Cuvântul „paști” e moșternirea iudaică, *pesah* - trecerei sau sărbătoarea azimelor amintire a eliberării din Egipt și a trecerii prin Marea Roșie (Ieșirea 12, 27) prăznuită la 14 Nisan, la prima lună plină de după echinocțiul de primăvară. Noi nu sărbătorim eliberarea evreilor, dar știm că Hristos a fost răstignit cu prilejul acestei sărbători. Deci, singura legătură între cele două sărbători este omonimia, au același nume. Sântul Pavel, pentru a face diferența precis, spune, „Hristos, Paștile nostru S-a jertfit pentru noi!” (1 Corinteni 5, 7-8). Certă este vechimea acesteia, cea mai veche sărbătoare din Creștinism. În jurul ei, ca în jurul soarelui gravitează întregul calendar și cult al Bisericii.¹⁶

Pentru creștini Paștile înseamnă: Cina Domnului, Pătimirile Domnului și Învierea Domnului. În vechime, ceea ce noi numim Săptămâna pătimirilor sau a patimilor se numea, tocmai comemorării celor trei evenimente pomenite, Săptămâna Paștilor sau Zilele Paștilor. „Cu timpul însă, înțelelesul de Paști s-a restrâns numai la sărbătoarea Învierii, așa cum înțelegem azi”.¹⁷

În ce privește data de serbare a Paștilor, încă din primul secol au existat diferențe semnificative între creștinii ce trăiau în diferitele regiuni ale imperiului. Aceste deosebiri au făcut ca pe agenda primului Sinod Ecumenic de la Niceea (325) să se încerce o uniformizare care să țină cont de următoarele: Paștile se vor serba întotdeauna duminica; „această duminică va fi cea imediat următoare lunii pline de după echinocțiul de

---

¹⁶ ENE BRANIȘTE, *Liturgica generală cu noțiuni de artă bisericească, arhitectură și pictură creștină*, vol. 1, p. 261.

¹⁷ ENE BRANIȘTE, *Liturgica generală cu noțiuni de artă bisericească, arhitectură și pictură creștină*, vol. 1, p. 264-265.

primăvară (pentru că așa calculau și iudeii data Paștelui lor, de care era legată data Paștilor creștine Ieșirea 12,27; Leviticul 23, 5-8);” dacă 14 Nisan va cădea duminică, atunci creștinii vor serba Paștile duminică viitoare pentru a nu se suprapune cu Paștile iudeilor. Data avea să o calculeze Patriarhia Alexandriei, unde știința astronomiei era cea mai avansată, și avea să fie comunicată la timp celorlalte zone ale Creștinătății, de regulă în preajma Nașterii Domnului¹⁸.

Din nefericire, calculul era mai mult sau mai puțin precis, întrucât echinocțiul de primăvară nu era în toate regiunile fixat pe 21 martie. Discrepanța între Apus și Răsărit s-a mărit după ce Occidentul catolic a renunțat la calendarul iulian în favoarea celui gregorian, calendar la care Biserica Ortodoxă Română a aderat în 1924. Din cauza calendarelor diferite, din nefericire, nu avem uniformitate în serbarea Paștilor. Dorința este ca pe viitor să se ajungă la consens.¹⁹

Din învățătura dogmatică a praznicului²⁰:

- Învierea este cel mai mare dar oferit omului după căderea în păcat;
- Hristos a înviat, prin urmare vor învia și cei ce cred în El;
- Toată lumea va învia, unii spre viața veșnică alții spre osânda veșnică de aceea faptele noastre pe pământ sunt importante;
- Prin Înviere se sparg încuietorile iadului și se restabilește comuniunea din Dumnezeu și om.

Suportul nou-testamentar al praznicului:

Ioan 1, 1-17: „La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul. Acesta era întru început la Dumnezeu. Toate prin El s-au făcut; și fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut. Întru El era viața și viața era lumina

---

¹⁸ ENE BRANIȘTE, *Liturgica generală cu noțiuni de artă bisericească, arhitectură și pictură creștină*, vol. 1, p. 266.

¹⁹ ENE BRANIȘTE, *Liturgica generală cu noțiuni de artă bisericească, arhitectură și pictură creștină*, vol. 1, pp. 267–268.

²⁰ DUMITRU STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică...*, vol. II.

oamenilor. Și lumina luminează în întuneric și întunericul nu a cuprins-o. Fost-a un om trimis de la Dumnezeu, iar numele lui era Ioan. Acesta a venit spre mărturie, ca să mărturisească despre Lumină, ca toți să creadă prin el. Nu era el Lumina, ci ca să mărturisească despre Lumină. Cuvântul era Lumina cea adevărată, Care luminează pe tot omul care vine în lume. În lume era și lumea prin El s-a făcut, dar lumea nu L-a cunoscut, întru ale Sale a venit, dar ai Săi nu L-au primit. Și celor câți L-au primit, care cred în numele Lui, le-a dat putere ca să se facă fii ai lui Dumnezeu, Care nu din sânge, nici din dorință trupească, nici din dorință bărbătească, ci de la Dumnezeu s-au născut. Și Cuvântul S-a făcut trup și S-a sălășluit între noi și am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia-Născut din Tatăl, plin de har și de adevăr. Ioan mărturisea despre El și striga, zicând: Acesta era despre Care am zis: Cel care vine după mine a fost înaintea mea, pentru că mai înainte de mine era. Și din plinătatea Lui noi toți am luat, și har peste har. Pentru că Legea prin Moise s-a dat, iar harul și adevărul au venit prin Iisus Hristos”.

Fapte 1, 1-8: „În cartea cea dintâi am scris, o, Teofile, despre toate cele ce a început Iisus a face și a învăța, până în ziua în care S-a înălțat la Cer, poruncind prin Duhul Sfânt apostolilor pe care i-a ales, cărora S-a și înfățișat pe Sine viu, după pătımirea Sa, prin multe semne doveditoare, arătându-li-Se timp de patruzeci de zile și vorbindu-le cele despre Împărăția lui Dumnezeu. Și, fiind împreună cu ei, le-a poruncit să nu se depărteze de Ierusalim, ci să aștepte făgăduința Tatălui, pe care - a zis El - ați auzit-o de la Mine: că Ioan a botezat cu apă, iar voi veți fi botezați cu Duhul Sfânt, nu mult după aceste zile. Iar ei, adunându-se, L-au întrebat, zicând: Doamne, oare în acest timp vei așeza Tu, la loc, împărăția lui Israel? Iar El le-a zis: Nu este al vostru a ști anii sau vremile pe care Tatăl le-a pus în stăpânirea Sa. Ci veți lua putere, venind Duhul Sfânt peste voi, și Îmi veți fi Mie martori în

Ierusalim și în toată Iudeea și în Samaria și până la marginea pământului.”

Reflectarea teologică a praznicului în imnografie:

Tropar: „Hristos a înviat din morți, cu moartea pe moarte călcând și celor din morminte viață dăruindu-le!”

Stihiră: „Ziua Învierii! Și să ne luminăm cu prăznuirea, și unul pe altul să ne îmbrățișăm. Să zicem: fraților și celor ce ne urăsc pe noi; să iertăm toate pentru înviere. Și așa să strigăm: Hristos a înviat din morți, cu moartea pe moarte călcând, și celor din morminte viață dăruindu-le!” (Stihiră, Slavă...și acum...)

9. Înălțarea Domnului

Cateheza a IX-a

Excurs istoric:

Înălțarea Domnului este una din cele mai vechi sărbători creștine, numită în unele părți ale țării și Ispas. Se celebrează la 40 de zile de la Învierea Domnului, joia, zi în care în Biserica Ortodoxă Română ne amintim și de eroii noștri. Este una dintre cele mai vechi sărbători creștine fiind menționată în *Consituțiile apostolice*. Din notele lăsate de Eusebiu al Cezareei (332) reiese că în primele veacuri era sărbătorită în Răsărit la 50 de zile, odată cu Cincizecimea, nu la 40 de zile ca în zilele noastre. În fapt, generalizarea serbării la 40 de zile este generalizată în secolul al V-lea. În secolul al VI-lea Sfântul Roman Melodul cuprindea teologia sărbătorii în troparul și condacul pe care le cântăm cu prilejul Înălțării.

Din învățătura dogmatică a praznicului²¹:

- Hristos S-a înălțat la cer cu trupul înviat;
- Hristos șade de-a dreapta Tatălui și L-a trimis pe Mângâietorul, Duhul Adevărului;
- Prin înălțarea la cer a Domnului se încheie activitatea pământească a Domnului fiind continuată de Duhul Sfânt.

Suportul nou-testamentar al praznicului:

Luca 24, 36-53: „În vremea aceea, după ce a înviat din morți, Iisus a stat în mijlocul ucenicilor Săi și le-a zis: Pace vouă! Iar ei, înspăimântându-se și înfricoșându-se, credeau că văd un duh. Și Iisus le-a zis: De ce sunteți tulburați și pentru ce se ridică astfel de gânduri în inimile voastre? Vedeți mâinile Mele și picioarele Mele, că Eu însumi sunt; pipăiți-Mă și vedeți, că duhul nu are carne și oase precum Mă vedeți pe Mine că am. Și, zicând acestea, le-a arătat mâinile și picioarele Sale. Deci, încă necrezând ei de bucurie și minunându-se, El le-a zis:

---

²¹ DUMITRU STĂNILAOE, *Teologia Dogmatică...*, vol. II.

Aveți aici ceva de mâncare? Iar ei I-au dat o bucată de pește fript și dintr-un fagure de miere. Și, luând, a mâncat înaintea lor. Apoi le-a zis: Acestea sunt cuvintele pe care le-am grăit către voi fiind încă împreună cu voi, că trebuie să se împlinească toate cele scrise despre Mine în Legea lui Moise, în proroci și în psalmi. Atunci le-a deschis mintea ca să priceapă Scripturile. Și le-a spus: Așa este scris, și așa trebuia să pătimească Hristos și să învieze din morți a treia zi, și să se propovăduiască în numele Său pocăința spre iertarea păcatelor la toate neamurile, începând de la Ierusalim. Voi sunteți martorii acestora. Și, iată, Eu trimit peste voi făgăduința Tatălui Meu; însă voi să ședeți în cetatea Ierusalimului până ce vă veți îmbrăca cu putere de sus. Și i-a dus afară până spre Betania și, ridicându-și mâinile, i-a binecuvântat. Și, pe când îi binecuvânta, S-a despărțit de ei și S-a înălțat la cer. Iar ei, închinându-se Lui, s-au întors în Ierusalim cu bucurie mare. Și erau în toată vremea în templu, lăudând și binecuvântând pe Dumnezeu. Amin”.

Fapte 1, 1-12: „În cartea cea dintâi am scris, o, Teofile, despre toate cele ce a început Iisus a face și a învăța, până în ziua în care S-a înălțat la cer, poruncind prin Duhul Sfânt apostolilor pe care i-a ales, cărora S-a și înfățișat pe Sine viu, după pătimirea Sa, prin multe semne doveditoare, arătându-li-Se timp de patruzeci de zile și vorbind cele despre Împărăția lui Dumnezeu. Și, fiindcu ei, le-a poruncit să nu se depărteze de Ierusalim, ci să aștepte făgăduința Tatălui, pe care (a zis El) ați auzit-o de la Mine: că Ioan a botezat cu apă, iar voi veți fi botezați cu Duhul Sfânt, nu mult după aceste zile. Iar ei, adunându-se, îl întrebau, zicând: Doamne, oare în acest timp vei așeza Tu, la loc, împărăția lui Israel? Iar El le-a zis: Nu este al vostru a ști anii sau vremile pe care Tatăl le-a pus în stăpânirea Sa. Ci veți lua putere, venind Duhul Sfânt peste voi, și Îmi veți fi Mie martori în Ierusalim și în toată Iudeea și în Samaria și până la marginea pământului. Și, acestea zicând,

pe când ei priveau, S-a înălțat și un nor L-a luat de la ochii lor. Și, privind ei, pe când El mergea la cer, iată doi bărbați au stat lângă ei, îmbrăcați în haine albe, care au și zis: Bărbați galileieni, de ce stați privind la cer? Acest Iisus, Care S-a înălțat de la voi la cer, astfel va și veni, precum L-ați văzut mergând la cer. Atunci ei s-au întors la Ierusalim de la muntele ce se cheamă al Măslinilor, care este aproape de Ierusalim cale de o sâmbătă.”

Reflectarea teologiei praznicului în imnografie:

Tropar: „Înălțatu-Te-ai întru slavă, Hristoase, Dumnezeuul nostru, bucurie făcând Ucenicilor, cu făgăduința Sfântului Duh, încredințându-se ei, prin binecuvântare, că Tu ești Fiul lui Dumnezeu, Izbăvitorul lumii”.

Condac: „Plinind rânduiala cea pentru noi și cele de pe pământ unindu-le cu cele cerești, Te-ai înălțat întru slavă, Hristoase, Dumnezeuul nostru, nicicum despărțindu-Te, ci rămânând nedepărtat și strigând celor ce Te iubesc pe Tine: Eu sunt cu voi și nimeni împotriva voastră!”

10. Pogorârea Duhului Sfânt

Cateheza a X-a

Excurs istoric:

Rusaliile, *Dominica Pentecostes*, Duminica Pogorârii Duhului Sfânt ne este istorisită în Faptele Apostolilor 2, 1-4 și marchează împlinirea descoperirii celor Trei Persoane ale Sfintei Treimi, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt. Duhul Sfânt vine și desăvârșește lucrarea mântuitoare a Fiului.

Este, alături de Paști, cea mai veche sărbătoare creștină. Ea ne amintește de Pogorârea Duhului Sfânt, de momentul în care 3000 de persoane l-au primit în viața lor, de întemeierea în chip văzut a Bisericii. Din acest moment vorbim de prima comunitate creștină formată în Ierusalim (Fapte 2, 41).

Din învățătura dogmatică a praznicului²²:

- Duhul Sfânt este a treia Persoană a Sfintei Treimi;
- Duhul Sfânt este Mângâietorul și Desăvârșitorul;
- Duhul Sfânt este izvorul harului.

Suportul nou-testamentar al praznicului:

Ioan 7, 37-53; 8, 12: „În ziua cea din urmă - ziua cea mare a sărbătorii -, Iisus a stat între ei și a strigat, zicând: Dacă însetează cineva, să vină la Mine și să bea. Cel ce crede în Mine, precum a zis Scriptura, râuri de apă vie vor curge din lăuntrul său. Iar aceasta a zis-o despre Duhul pe Care aveau să-L primească cei ce au crezut în El. Căci încă nu era dat Duhul, pentru că Iisus încă nu fusese preaslăvit. Deci, mulți din popor, auzind cuvintele acestea, ziceau: Cu adevărat, Acesta este Prorocul. Iar alții ziceau: Acesta este Hristos. Iar alții ziceau: Nu cumva din Galileea va să vină Hristos? N-a zis oare Scriptura că Hristos va să vină din seminția lui David

---

²² DUMITRU STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. II, EIBMBOR, București, 2003.

și din cetatea Betleem, de unde era David? Și s-a făcut dezbinare în mulțime pentru El. Și unii dintre ei voiau să-L prindă, dar nimeni n-a pus mâinile pe El. Deci slugile au venit la arhierii și la fariseii, iar aceia le-au zis: De ce nu L-ați adus? Slugile au răspuns: Niciodată n-a vorbit un om așa cum vorbește Acest Om. Deci le-au răspuns fariseii: Nu cumva ați fost și voi amăgiți? Nu cumva a crezut în El cineva dintre căpetenii sau dintre fariseii? Dar mulțimea aceasta, care nu cunoaște Legea, este blestemată! A zis către ei Nicodim, cel ce venise mai înainte la El noaptea, fiind unul dintre ei: Nu cumva Legea noastră judecă pe om, dacă nu-l ascultă mai întâi și nu știe ce a făcut? Ei au răspuns și i-au zis: Nu cumva și tu ești din Galileea? Cercetează și vezi că din Galileea nu s-a ridicat proroc. Și s-a dus fiecare la casa lui. Deci, iarăși a vorbit Iisus, zicând: Eu sunt Lumina lumii; cel ce Îmi urmează Mie nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieții”.

Fapte 2, 1-11: „În zilele acelea, când a sosit ziua Cincizecimii, Apostolii erau toți împreună în același loc. Și din cer, fără de veste, s-a făcut un vuiet, ca de suflare de vânt ce vine repede, și a umplut toată casa unde ședeau ei. Și li s-au arătat, împărțite, limbi ca de foc și au șezut pe fiecare dintre ei. Și s-au umplut toți de Duhul Sfânt și au început să vorbească în alte limbi, precum le dădea lor Duhul a grăi. Și erau în Ierusalim locuitori iudei, bărbați cucernici, din toate neamurile care sunt sub cer. Și, iscându-se vuietul acela, s-a adunat mulțimea și s-a tulburat, căci fiecare îi auzea pe ei vorbind în limba sa. Și erau uimiți toți și se minunau, zicând: Iată, nu sunt aceștia care vorbesc, toți galileieni? Și cum auzim noi fiecare limba noastră în care ne-am născut? Parți și mezi și elamiți și cei ce locuiesc în Mesopotamia, în Iudeea și în Capadocia, în Pont și în Asia, în Frigia și în Pamfilia, în Egipt și în părțile Libiei cea de lângă Cirene, și romani în treacăt, iudei și prozeliți, cretani și arabi, îi auzim pe ei

vorbind în limbile noastre despre faptele minunate ale lui Dumnezeu”.

Reflectarea teologiei praznicului în iconografie:

Tropar: „Binecuvântat ești, Hristoase, Dumnezeul nostru, Căla ce preaînțelepți pe pescari ai arătat, trimițându-le lor Duhul Sfânt și printr-înșii lumea ai vânat, Iubitorule de oameni, mărire ție”.

Condac: „Când Cel Preaînalt, coborându-se, a amestecat limbile, atunci a despărțit neamurile; iar când a împărțit limbile cele de foc, atunci a chemat pe toți la o unire; și cu toți, ca într-un glas, slăvim pe Duhul cel Preasfânt”.

11. A doua zi de Rusalii, Sfânta Treime Cateheza a XI-a

Excurs istoric:

Această zi este dedicată Persoanei Duhului Sfânt și Sfintei Treimi. Este o sărbătoare de dată recentă, cel mai probabil venită pe filieră apuseană. Se pare că în secolul al XII-lea nu era generalizată, era sărbătorită doar local. Din secolul al XIV-lea e întâlnită uniform. Deși în calendar apare sărbătoarea Sfintei Treimi, în sinxarul din Penticostar, ni se amintește că-L sărbătorim pe Însuși Duhul Sfânt. Ce e important de reținut este unitatea dintre această zi și Cincizecime, fiind un praznic cu mai multe zile de celbrare, deci o sărbătoare foarte importantă²³.

Din învățătura dogmatică a praznicului²⁴:

- Dumnezeu este o ființă în trei persoane, Dumnezeu este Treime;
- Tatăl este Creatorul, Fiul Mântuitorul, Duhul Sfânt Sfințitorul;
- Sfânta Treime este structura supremei iubiri.

Suportul nou-testamentar al praznicului:

Ioan 14, 6-7; 11-21; 26: „Zis-a Domnul: Eu sunt Calea, Adevărul și Viața. Nimeni nu vine la Tatăl Meu decât prin Mine. Dacă M-ați fi cunoscut pe Mine, și pe Tatăl Meu L-ați fi cunoscut; dar de acum Îl cunoașteți pe El și L-ați și văzut. Credeți Mie că Eu sunt întru Tatăl și Tatăl este întru Mine, iar de nu, credeți-mă pentru lucrările acestea. Adevărat, adevărat zic vouă: Cel ce crede în Mine va face și el lucrările pe care le fac Eu și mai mari decât acestea va face, pentru că Eu Mă duc la Tatăl. Și orice veți cere întru numele Meu, aceea voi face, ca să fie slăvit Tatăl întru Fiul. Dacă veți cere ceva în numele Meu, Eu voi face. Dacă Mă iubiți, veți păzi poruncile Mele. Și

---

²³ ENE BRANIȘTE, *Liturgica generală cu noțiuni de artă bisericească, arhitectură și pictură creștină*, vol. 1, pp. 278-279.

²⁴ DUMITRU STĂNILAOE, *Teologia Dogmatică...*, vol. II.

Eu voi ruga pe Tatăl și alt Mângâietor vă va da vouă, ca să fie cu voi în veac, Duhul Adevărului, pe Care lumea nu poate să-L primească, pentru că nu-L vede, nici nu-L cunoaște; voi, însă, îl cunoașteți, pentru că rămâne la voi și în voi va fi! Nu vă voi lăsa orfani; voi veni la voi. Încă puțin timp și lumea nu Mă va mai vedea; voi, însă, Mă veți vedea, pentru că Eu sunt viu și voi veți fi vii. În ziua aceea veți cunoaște că Eu sunt întru Tatăl Meu și voi întru Mine și Eu întru voi. Cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubește; iar cel ce Mă iubește pe Mine va fi iubit de Tatăl Meu și-l voi iubi și Eu și Mă voi arăta lui. Dar Mângâietorul, Duhul Sfânt, pe Care-L va trimite Tatăl în numele Meu, Acela vă va învăța toate și vă va aduce aminte de toate cele ce v-am spus Eu”.

I Ioan 5, 3-13: „Fraților, dragostea de Dumnezeu aceasta este: să păzim poruncile Lui; și poruncile Lui nu sunt grele. Pentru că oricine este născut din Dumnezeu biruiește lumea, și aceasta este biruința care a biruit lumea: credința noastră. Cine este cel ce biruiește lumea, dacă nu cel ce crede că Iisus este Fiul lui Dumnezeu? Acesta este Cel Care a venit prin apă și prin sânge: Iisus Hristos; nu numai prin apă, ci prin apă și prin sânge; și Duhul este Cel Ce mărturisește, că Duhul este adevărul. Căci trei sunt Care mărturisesc în cer: Tatăl și Cuvântul și Sfântul Duh, și Acești trei Una sunt. Și trei sunt care mărturisesc pe pământ: Duhul și apa și sângele, și acești trei mărturisesc la fel. Dacă primim mărturia oamenilor, mărturia lui Dumnezeu este mai mare, căci aceasta este mărturia lui Dumnezeu: că a mărturisit pentru Fiul Său. Cine crede în Fiul lui Dumnezeu are această mărturie în el însuși. Cine nu crede în Dumnezeu L-a făcut mincinos, pentru că n-a crezut în mărturia pe care a mărturisit-o Dumnezeu pentru Fiul Său. Iar mărturia este aceasta: că Dumnezeu ne-a dat viață veșnică și această viață este întru Fiul Său. Cel ce are pe Fiul are Viața; cel ce nu are pe Fiul lui Dumnezeu nu are Viața. Acestea am

scris vouă, care credeți în numele Fiului lui Dumnezeu, ca să știți că aveți viață veșnică”.

Reflectarea teologiei praznicului în iconografie:

„Împărate al veacurilor și Doamne cel mai înainte de veci, Făcătorule a toată făptura cea văzută și cea nevăzută, Dumnezeule cel slăvit în Sfânta Treime, Căruia se închină tot genunchiul; al celor cerești, al celor pământești și al celor dedesubt. Pentru aceasta și noi, ca cei ce suntem luminați cu Sfânta Taină a Botezului întru numele Tău cel întreit sfânt deși nevrednici fiind, îndrăznim a-Ți aduce această cântare de laudă; iar Tu ca Făcătorul, Purtătorul de grijă și Judecătorul nostru, ia aminte spre glasul rugăciunii robilor Tăi, și nu depărta mila Ta de la noi, pentru ca din adâncul sufletului pururea să strigăm Ție: Sfânt, Sfânt, Sfânt ești Doamne Dumnezeul nostru, miluiește-ne pe noi, zidirea Ta cea căzută, pentru numele Tău cel Sfânt (Condacul Acatistului).

12. Schimbarea la Față

Cateheza a XII-a

Excurs istoric:

Schimbarea la Față (6 august) *Transfiguratio Domini nostri Jesus Christi*, marchează sărbătoarea schimbării la față a Domnului înaintea ucenicilor Săi Petru, Ioan și Iacov (Matei 17, 1-9; Marcu 9,2-9; Luca 9, 28-36; 2 Petru 1, 16-18). Este o celebrare mai nouă față de Naștere și Paști ea fiind menționată înainte de anul 450. Dovada atestării sunt cuvântările Patriarhilor Proclul al Constantinopolului, Chiril al Alexandriei și al Papei Leon cel Mare. În Apus, această sărbătoare se fixează abia din secolul al XV-lea, până atunci fiind doar sporadic și endemic întâlnită²⁵.

În unele părți din țară acum e obiceiul să se aducă pargă de struguri și fructe pentru binecuvântare, iar în Biserica Ortodoxă Rusă se face pomenirea celor adormiți și a eroilor²⁶.

Învățătura dogmatică a praznicului²⁷:

- Dumnezeu poate fi cunoscut prin intermediul luminilor necreate;
- Hristos Domnul este împlinirea profețiilor;
- Pătimirea lui Hristos este de bunăvoie, este asumată.

Suportul nou-testamentar al praznicului:

Matei 17, 1-9: „În vremea aceea a luat Iisus cu Sine pe Petru și pe Iacov și pe Ioan, fratele lui, și i-a dus într-un munte înalt, de o parte. Și S-a schimbat la față înaintea lor și a strălucit fața Lui ca soarele, iar veșmintele Lui s-au făcut albe ca lumina. Și iată, Moise și Ilie s-au arătat lor, vorbind cu Dânsul. Și, răspunzând, Petru a zis lui Iisus: Doamne, bine este să fim noi aici; dacă voiești, vom face aici trei colibe: Ție una, și lui Moise una și lui Ilie una. Dar, pe când el vorbea, un nor luminos i-a umbrit și, iată, glas din nor zicând:

---

²⁵ ENE BRANIȘTE, *Liturgica generală cu noțiuni de artă bisericească, arhitectură și pictură creștină*, vol. 1, p. 255.

²⁶ ENE BRANIȘTE, *Liturgica generală cu noțiuni de artă bisericească, arhitectură și pictură creștină*, vol. 1, p. 256.

²⁷ DUMITRU STĂNILAOE, *Teologia Dogmatică...*, vol. II.

Acesta este Fiul Meu Cel iubit, în Care am binevoit; de Acesta să ascultați! Și auzind, ucenicii au căzut cu fața la pământ și s-au spăimântat foarte tare. Dar Iisus S-a apropiat de ei și, atingându-i, le-a zis: Sculați-vă și nu vă temeți! Și, ridicându-și ochii lor, nu au văzut pe nimeni decât numai pe Iisus singur. Și pe când se coborau din munte, Iisus le-a poruncit, zicând: Nimănui să nu spuneți ceea ce ați văzut, până când Fiul Omului va învia din morți”.

II Petru 1, 10-19: „Fraților, siliți-vă cu atât mai mult să faceți temeinice și chemarea și alegerea voastră, de vreme ce, făcând acestea, nu veți greși niciodată. Că așa vi se va da cu bogăție intrarea în veșnica împărăție a Domnului nostru și Mântuitorului Iisus Hristos. Drept aceea, vă voi aminti pururea de acestea, cu toate că le știți și sunteți întăriți întru adevărul în care stați. Socotesc, dar, că este drept, câtă vreme sunt în acest cort, să vă țin treji, prin aducerea aminte, fiindcă știu că degrabă voi lepăda cortul acesta, precum mi-a arătat Domnul nostru Iisus Hristos. Dar mă voi sili ca, și după plecarea mea, să vă amintiți necontenit de acestea, pentru că noi v-am adus la cunoștință puterea Domnului nostru Iisus Hristos și venirea Lui, nu luându-ne după basme meșteșugite, ci fiindcă am văzut slava Lui cu ochii noștri. Căci El a primit de la Dumnezeu-Tatăl cinste și slavă atunci când, din înălțimea slavei, un glas ca acesta a venit către El: «Acesta este Fiul Meu cel iubit, întru Care am binevoit». Și acest glas noi l-am auzit, pogorându-se din cer, pe când eram cu Domnul în muntele cel sfânt. Și avem cuvântul prorocesc mai întărit, la care bine faceți luând aminte, ca la o făclie ce strălucește în loc întunecos, până când va străluci ziua, și Luceafărul va răsări în inimile voastre.”

Reflectarea teologiei sărbătorii în imnografie:

Tropar: Schimbatu-Te-ai la Față în munte, Hristoase Dumnezeule, arătând ucenicilor Tăi Slava Ta, pe cât li se putea. Strălucească și nouă, păcătoșilor, lumina Ta cea pururea

fiitoare, pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu, Dătătorule de lumină, slavă Ție.

Condac: „În munte Te-ai schimbat la Față și pe cât au putut ucenicii Tăi au văzut Slava Ta, Hristoase Dumnezeule, pentru ca, atunci când Te vor vedea Răstignit, să înțeleagă patima Ta cea de bunăvoie și să propovăduiască lumii că Tu ești cu adevărat Raza Tatălui”.

13. Înălțarea Sfintei Cruci (14 septembrie)

Cateheza a XIII-a

Excurs istoric:

Praznicul Înălțării Sfintei Cruci (14 septembrie) este cea mai veche sărbătoare creștină dedicată Sfintei Cruci. Această zi ne amintește pe de o parte de aflarea Sfintei Cruci și arătarea Acesteia poporului de către Macarie, Episcop al Ierusalimului într-o zi de 14 septembrie 355; pe de altă parte despre recuperarea Crucii de la perși în 629, în timpul lui Heraclie și înălțarea Acesteia înaintea credincioșilor de către Patriarhul Zaharia.

Învățătura dogmatică a praznicului²⁸:

- Hristos Domnul S-a jertfit pentru mântuirea oamenilor;
- Pe Cruce a pățimit și a murit cu adevărat;
- Jertfa de bunăvoie a distrus încuietorile iadului;
- Prin Cruce mântuirea devine accesibilă tuturor oamenilor;
- Biserica lui Hristos a fost întemeiată în chip nevăzut pe Cruce.

Suportul nou-testamentar al praznicului:

Ioan 19, 6-11, 13-20, 25-28, 30-35: „În vremea aceea s-au sfătuit arhieriei și bătrânii poporului împotriva lui Iisus, ca să-L omoare, și L-au dus la Pilat, zicând: Răstignește-L! Răstignește-L! Zis-a lor Pilat: Luați-L voi și răstigniți-L, căci eu nu-I găsesc nici o vină! Iudeii i-au răspuns: Noi avem Lege și, după Legea noastră, El trebuie să moară, că S-a făcut pe Sine Fiul al lui Dumnezeu. Deci, când a auzit Pilat acest cuvânt, mai mult s-a temut. Și a intrat iarăși în pretoriu și I-a zis lui Iisus: De unde ești Tu? Iar Iisus nu i-a dat niciun răspuns. Deci, Pilat I-a zis: Mie nu-mi vorbești? Nu știi că am putere să Te eliberez și putere am să Te răstignesc? Iisus a

---

²⁸ DUMITRU STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică...*, vol. II.

răspuns: N-ai avea nicio putere asupra Mea, dacă nu ți-ar fi fost dat ție de sus. De aceea, cel ce M-a predat ție mai mare păcat are. Deci Pilat, auzind cuvintele acestea, L-a dus afară pe Iisus și a șezut pe scaunul de judecată, în locul numit «pardosit cu pietre», iar evreiește Gabbata. Și era Vinerea Paștilor, cam la ceasul al șaselea, iar Pilat a zis iudeilor: Iată, Împăratul vostru! Deci au strigat aceia: la-L! la-L! Răstignește-L! Pilat le-a zis: Să răstignesc pe Împăratul vostru? Arhieriei au răspuns: Nu avem împărat decât pe Cezarul. Atunci L-a dat lor, ca să-L răstignească. Și ei au luat pe Iisus și L-au dus ca să fie răstignit. Și, ducându-și Crucea, a ieșit la locul ce se cheamă «al Căpățânii», care evreiește se zice Golgota, unde L-au răstignit; și împreună cu El au răstignit pe alți doi, de o parte și de alta, iar în mijloc pe Iisus. Iar Pilat a scris o tăbliță și a pus-o deasupra Crucii. Și era scris: Iisus Nazarineanul, Împăratul iudeilor. Deci, mulți dintre iudei au citit această tăbliță, căci locul unde a fost răstignit Iisus era aproape de cetate. Și era scris evreiește, latinește și grecește. Și stăteau lângă Crucea Lui Iisus: Mama Sa și sora Mamei Sale, Maria Lui Cleopa și Maria Magdalena. Deci Iisus, văzând pe Mama Sa și pe ucenicul pe care îl iubea stând alături, a zis Mamei Sale: Femeie, iată fiul tău! Apoi a zis ucenicului: Iată, Mama ta! Și, din ceasul acela, ucenicul a luat-o la sine. După aceea, știind Iisus că acum toate s-au săvârșit, plecându-și capul, și-a dat duhul. Deci iudeii, fiindcă era vineri, ca să nu rămână trupurile sâmbăta pe Cruce, căci era mare ziua sâmbetei aceleia, au rugat pe Pilat să le zdrobească fluierile picioarelor și să-i ridice. Deci, au venit ostașii și au zdrobit fluierile picioarelor celui dintâi și ale celuiilalt care era răstignit împreună cu el. Dar, venind la Iisus, dacă au văzut că deja murise, nu l-au zdrobit fluierile picioarelor, ci unul dintre ostași cu sulița a împuns coasta Lui și îndată au ieșit sânge și apă. Și cel ce a văzut a mărturisit și este adevărată mărturia lui”.

I Corinteni 1, 18-24: „Cuvântul crucii, pentru cei ce pier, este nebunie; iar pentru noi, cei ce ne mântuim, este puterea lui Dumnezeu. Că scris este: «Pierde-voi înțelepciunea înțelepților și știința celor învățați o voi nimici». Unde este înțeleptul? Unde e cărturarul? Unde e cercetătorul acestui veac? Oare n-a dovedit Dumnezeu nebună înțelepciunea lumii acesteia? Că, de vreme ce întru înțelepciunea lui Dumnezeu lumea n-a cunoscut prin înțelepciune pe Dumnezeu, a binevoit Dumnezeu să mântuiască pe cei ce cred prin nebunia propovăduirii. Fiindcă și iudeii cer semne, iar elinii caută înțelepciune, însă noi pro-povăduim pe Hristos Cel răstignit: pentru iudei, sminteală; pentru păgâni, nebunie; dar pentru cei chemați, și dintre iudei și dintre elini: pe Hristos, puterea lui Dumnezeu și înțelepciunea lui Dumnezeu”.

Reflectarea teologiei praznicului în iconografie:

Tropar: „Mântuiește, Doamne, poporul Tău și binecuvintează moștenirea Ta; biruință binecredincioșilor creștini asupra celui protivnic dăruiește și cu Crucea Ta păzește pe poporul Tău”.

Condac: „Cel Ce Te-ai înălțat pe Cruce de bunăvoie, poporului Tău celui nou numit cu numele Tău, îndurările Tale dăruiește-i, Hristoase Dumnezeule. Veselește cu puterea Ta pe dreptcredincioșii creștini, dăruindu-le biruință asupra celui protivnic; având ajutorul Tău, armă de pace nebiruită biruință”.

Bibliografie:

BRANIȘTE, ENE, *Liturgica generală cu noțiuni de artă bisericească, arhitectură și pictură creștină*, vol. 1, a III-a revizuită și completată de Pr. Nicolae D .Necula, Basilica, București, 2015.

STĂNILOAE, DUMITRU, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, EIBMBOR, București, 2003.

Molitfelnic, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2013.

www.doxologia.ro

